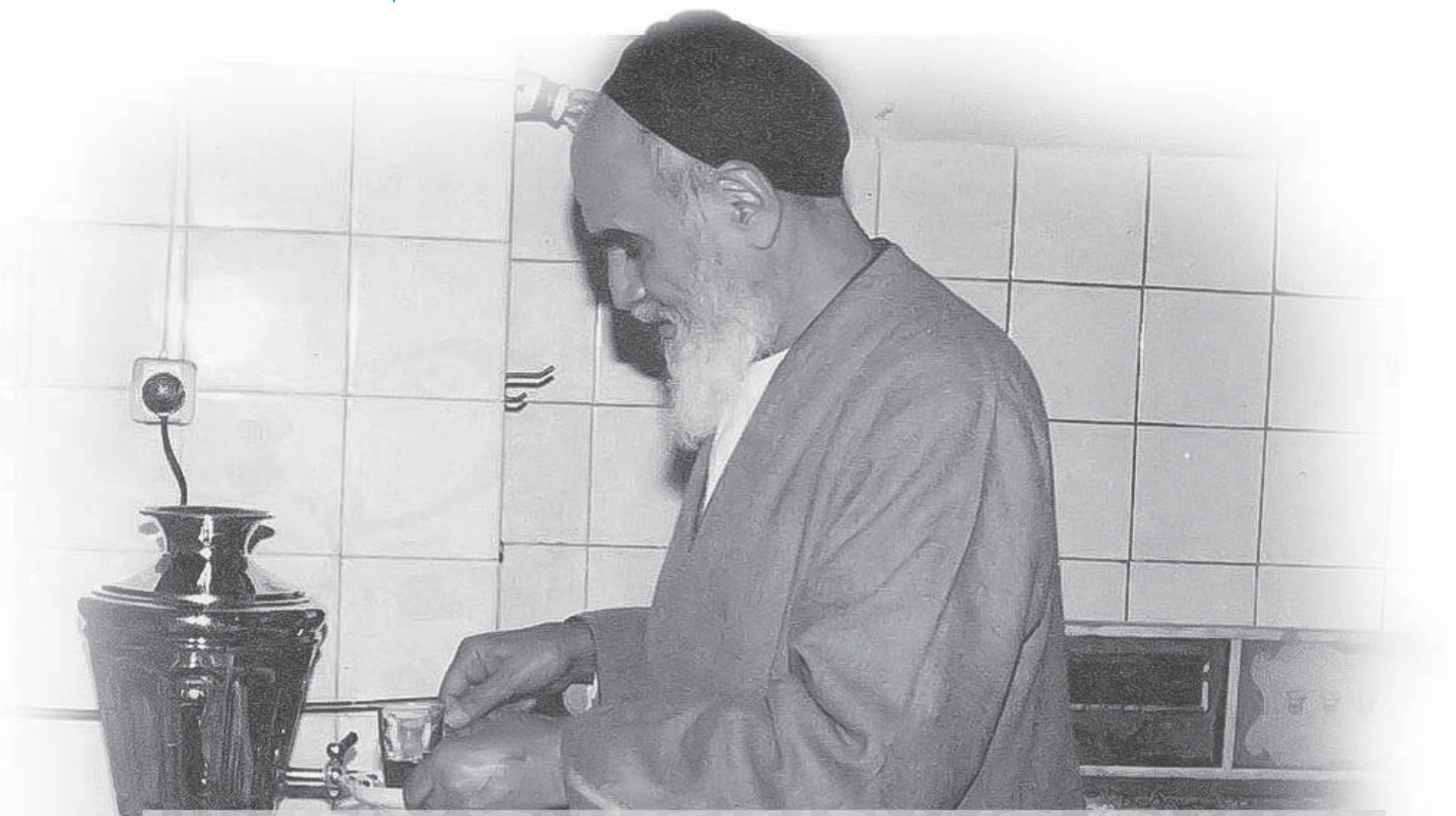

مرد مطلوب

سلوک مردانه از عرصه خانواده

قاسم بیاتی
رضا صنعتی

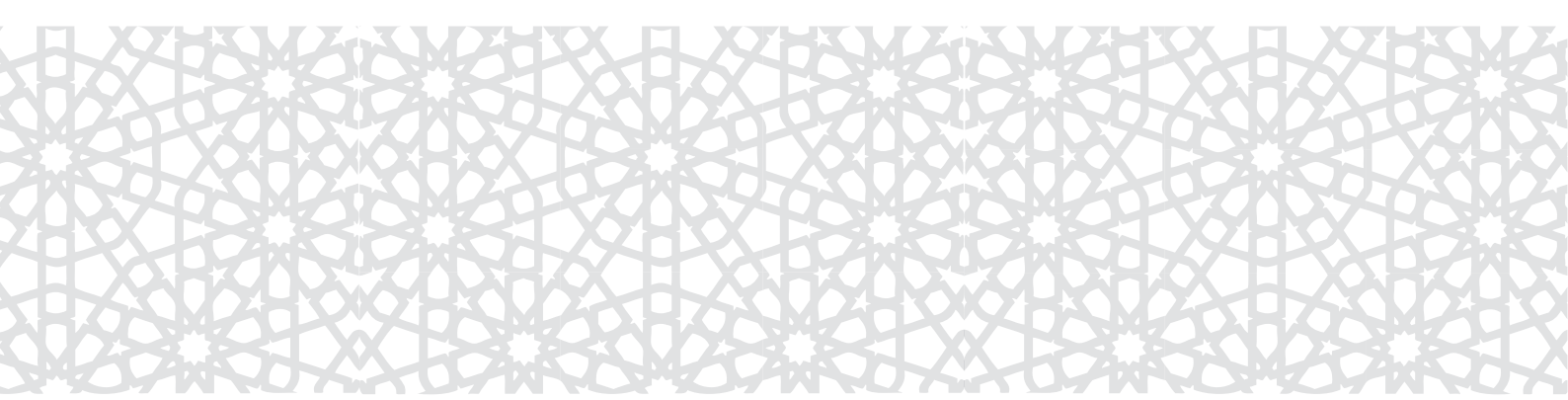
مقدمه

در بیان قرآن کریم، حقیقت زندگی، در سرای آخرت تحقق می‌یابد؛ لکن زندگی دنیا کیفیت حیات اخروی هر فردی را رقم می‌زند. براین اساس، یکی از مهم‌ترین رسالت‌های اسلام، کمک به انسان در فراگیری اخلاق و آیین زندگی و تعامل صحیح با خدا، خود و دیگران است. در این میان، پایبندی به موازین اخلاقی در خانواده، در مقام

زنی مؤمن و بااخلاق را به همسری برگزین

خانواده، اساس زندگی و شکل‌گیری شخصیت انسان و مهم‌ترین عامل تکامل جامعه است؛ ازاین‌رو اسلام برای تأسیس و تحکیم این نهاد سرنوشت‌ساز، رهنمودهای مهمی به مردان به عنوان آغازگران تشکیل نهاد خانواده عرضه کرده است. اسلام پیش از تشکیل این نهاد، از

کوچک‌ترین و در عین حال مهم‌ترین نهاد جامعه، اهمیتی ویژه دارد. هر یک از اعضای این نهاد، اعم از زن، شوهر (و به اعتباری پدر و مادر) و فرزندان وظایفی بر عهده دارند تا با انجام آن، نهاد خانواده به بهترین شکل اداره شود. در این مقاله به بیان نقش شوهر در تحکیم و تدام این نهاد ارزشمند می‌پردازیم.

و عمل قدردانی می‌کند.

۲. با همسرت مدارا کن

پایه دیگر تداوم زندگی که در آیه بدان اشاره شده، رحمت است. در معنای رحمت، نوعی مدارا، حمایت و کمک‌رسانی نهفته است. لذا اگر شوهر با نقصان، ضعف و نیازی در همسرش

مواجه شد، با دیده سرشار از عطوفت به او نگرسته، به این می‌اندیشد که او نیز انسانی است همچون خود من که از ضعف و نقص مبرا نیست. پس با او همدردی کرده، سعی می‌کند با نرمی و مدارا و از روی مهربانی به او در رفع نقضش یاری رساند و اگر رفع اشکالات او ممکن نشد، او را با همان حال می‌پذیرد و نقصانش را نادیده می‌انگارد و به زندگی

متحد و یکدل شده، بانس و هم‌رازی با یکدیگر، به هم‌فکری و همراهی در مسیر هدف مشترکشان می‌رسند.

در آیه یادشده «مودت» و «رحمت» دو پایه مستحکم برای پیمودن این مسیر معرفی شده است. گرچه توجه به این موضوع و رعایت آن برای هر یک از زن و شوهر امری لازم و ضروری است؛ اما ما در این مقاله، تنها به وظیفه شوهر در این عرصه می‌پردازیم. مرد باید برای رسیدن به سکون و آرامش به نکات زیر توجه کند:

۱. علاقه به همسرت را نشانش بده

واژه «مودت» مفهومی فراتر از «محبت» دارد. محبت، احساسی عاطفی به شخص یا موجودی دیگر است که در قلب انسان شکل می‌گیرد؛ اما مودت، محبتی است که ابراز شده و اثرش در مقام عمل ظاهر شود.^۱ این‌که خداوند متعال در بیان رابطه میان همسران از واژه «مودت» استفاده کرده، نشان می‌دهد که اکتفا به وجود محبت درونی و قلبی کافی نیست؛ بلکه اظهار دوستی و محبت به یکدیگر لازم است. شوهر بایست با

برجسته کردن خوبی‌های زن، علاقه خود را به همسر خویش اظهار کند. این علاقه در واقع از دوست داشتن خوبی‌ها ناشی می‌شود؛ خوبی‌هایی که اینک در وجود همسر او تجلی یافته است.

بدین وسیله شوهر، همسر خود را نعمتی ارزشمند از سوی خدا و وسیله انس، آرامش، دلگرمی و شریک زندگی خود دانسته، از این نعمت بزرگ با زبان

مردان می‌خواهد تا وجود دو عنصر مهم «ایمان» و «اخلاق» را در شخصیت همسر آینده خویش احراز کنند. در روایتی آمده است: مردی خدمت رسول خدا ﷺ رسیده، با ایشان در امر ازدواج مشورت کرد. آن حضرت فرمود: **اَنْكَحْ وَعَلَيْكَ بِذَاتِ الدِّينِ تَرِيَتْ يَدَاكَ**^۱ با زن دیندار ازدواج کن تا برکت نصیب تو شود.

اگر مرد در احراز این دو عنصر و هم‌درجه بودن زن با خود در این جهت، دقت لازم را به خرج داد و در مسیر زندگی نیز زن و شوهر خود را ملتزم به رعایت مقتضای اخلاق و ایمان نمودند، به صورت طبیعی خود را از بسیاری از مشکلات ممکن مصون داشته‌اند.

ازدواج را بستر آرامش کن

اسلام، ازدواج را پیمان مقدسی می‌داند که مهم‌ترین هدف آن، رسیدن به آرامش و سکون برای پیمودن مسیر کمال، تأمین نیازهای انسانی و انس زن و مرد با یکدیگر است. حتی لذت‌جویی‌های مشروع جنسی، اشباع غریزه و تولید و پرورش فرزندان نیز در راه تأمین این هدف قرار می‌گیرد. قرآن کریم می‌فرماید:

«وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ»^۲

و از نشانه‌های خداست که برای شما از جنس خودتان همسرانی آفرید تا به سبب آنها آرامش بگیرید و در میان شما محبت و دلسوزی قرار داد. همانا که در این موضوع برای اندیشمندان نشانه‌هایی است.

در این آیه، سکون و آرامش، ثمره ازدواج معرفی شده و این موضوع بسی برتر از امکان اشباع مشروع غریزه جنسی است. در پیمان زناشویی، زن و مرد،

ادامه می‌دهد. لازمه رحمت و دلسوزی این است که همچنان که مرد خیر و صلاح خود را می‌خواهد، در همه حال، به خواسته‌های همسرش نیز توجه کرده، هرچه را برای خود می‌خواهد، برای او نیز بخواهد.

۳. برای همسرت لباس باش

قرآن مجید ضمن خطاب قرار دادن شوهران، توصیف جالبی به کار برده است:

«هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ»^۲

زنان برای شما و شما برای زنان، لباس هستیید.

لباس مجموع بدن انسان را با همه کمالات و نواقص دربرمی‌گیرد؛ از سرما، گرما و خطرهای حفظ می‌کند؛

بر زیبایی‌هایش می‌افزاید و عیوبش را می‌پوشاند. لباس نزدیک‌ترین اشیاء به انسان است و از نیازهای اولیه به شمار می‌رود. لذا همچنان که زنان شوهران خود را با همه خوبی‌ها و معایبشان می‌پذیرند و عیب‌های آنان را می‌پوشانند، شوهران نیز باید برای همسران خود همانند لباسی زیبا و کامل، حافظ، نگهبان و آرامش‌بخش آنها باشند؛ بر زیبایی‌هایشان بیفزایند؛ عیوبشان را بپوشانند و رازدار و محرم اسرارشان باشند. امام سجاد (ع) در رساله حقوق خود می‌فرماید:

«حق کسی که به سبب ازدواج، زبردست تو شمرده می‌شود، بر تو آن است که بدانی خداوند متعال او را تسکین‌دهنده و آرامش‌بخش، نگه‌دارنده و مونس تو قرار داده است. پس بر هر دو نفر شما واجب است که قدر این مصاحبت را بدانید و خداوند متعال را به سبب این نعمت شکر گزارید؛ زیرا این نعمت از ناحیه اوست و واجب است که با نعمت خداوند به دیده تکریم و احترام نگریسته شود و با مهربانی و لطف و خوش‌رویی با او رفتار کنید».^۳

تشکیل چنین خانواده‌ای در خور انسان است و سعادت جسمانی و نفسانی، دنیوی و اخروی او را تأمین می‌کند. اگر بنیاد خانواده‌ای بر پایه‌های ایمان، اخلاق، ابراز محبت و دلسوزی استوار گشت، کانون خانواده را گرم و باصفا می‌سازد و از کشمکش‌ها، اختلافات، طلاق و فروپاشی جلوگیری می‌کند.

اگر مرد خوبی باشی ...

از نگاه اسلام، تعامل با همسر اصول و آدابی دارد که رعایت هر یک از آنها، آثار و برکاتی عظیم و گاه بی‌بدیل را در پی دارد. بهره‌مندی از این آثار می‌تواند بر سرعت سیر و سلوک الهی انسان بیفزاید. در ادامه برخی آثار رعایت اخلاق در عرصه‌های مختلف تعامل مرد با همسر را بیان می‌کنیم.

۱. خیرکثیر در انتظار تو

بیشتر بیان شد که یکی از مهم‌ترین ملاک‌های انتخاب همسر، تَخَلُّق او به آداب و اخلاق اسلامی است. مرد باید ضمن توکل بر خدا نهایت تلاش خویش را در این جهت به‌کارگیرد تا بهترین انتخاب‌ها را داشته باشد. او با این اقدام هوشمندانه، از بسیاری از مشکلات و ناسازگاری‌هایی که ممکن است در طول زندگی مشترک رخ دهد، پیش‌گیری خواهد کرد.

اما اگر مردی در انتخاب همسر خود، دقت لازم را به‌کار نبرد یا علی‌رغم توجه به این مهم، در زندگی مشترک شاهد بداخلاقی‌ها یا کج‌خلقی‌های همسر خویش بود، باید به جای پاک کردن صورت مسئله و روی آوردن به نزاع و درگیری و یا توسل به منفورترین حلال‌های الهی (طلاق) راه صبر و سازش در پیش گیرد و از این طریق، هزینه کم‌دقتی خود را در انتخاب همسری خوش‌اخلاق بپردازد و صبر در برابر ناسازگاری‌های او را آزمونی سازنده و الهی برای خود بداند. چه بسا خیر کثیر و پاداشی عظیم که بخاطر این صبر، به او عطا شود. از این روست که خداوند متعال خطاب به شوهران می‌فرماید:

«وَعَاشِرُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا»^۴

در زندگانی با آنها به نیکی رفتار کنید

و اگر دلپسند شما نباشند (تحمل کنید)؛ چه بسا چیزی را نپسندید، در حالی که خداوند خیر بسیاری را در آن برای تان قرار داده باشد. از سوی دیگر امید هست که پس از سال‌ها صبر و سازگاری مرد در برابر بدخلقی زن، لطف و رحمت الهی شامل حال او شده، اخلاق زن نیز اصلاح گردد. بی شک چنین تفضلی از سوی خداوند به صابران بعید نیست. آری، او می‌تواند زن نازا را صاحب فرزند و زن بدخلق را شایسته گرداند؛ چنان‌که درباره همسر حضرت زکریا فرمود:

«وَأَصْلَحْنَا لَهُ زَوْجَهُ»^۷

و ما همسرش را برایش اصلاح کردیم. در روایات نیز اجر و پاداش بسیاری برای صبر مرد در برابر بدخلقی‌های همسر بیان شده است. حضرت رسول ﷺ در این باره فرمودند:

مَنْ صَبَرَ عَلَى سُوءِ خَلْقِ امْرَأَتِهِ أَعْطَاهُ اللَّهُ مِنَ الْأَجْرِ مَا أَعْطَاهُ دَاوُدَ عَلَى بِلَائِهِ، وَمَنْ صَبَرَ عَلَى سُوءِ خَلْقِ زَوْجِهَا

أَعْطَاهَا مِثْلَ ثَوَابِ أَسِيهِ بِنْتِ مُزَاحِمٍ^۸ خداوند به مردی که بر بداخلاقی زنش صبر کند، همان پاداشی که به حضرت داوود عليه السلام به سبب صبرش بر بلاداد، عطا می‌کند و به زنی که بر بداخلاقی شوهرش صبر کند، مانند ثواب آسیه دختر مزاحم (همسر فرعون) را عطا می‌فرماید.

نکته ظریف این روایت، آن است که اجر صبر مرد در برابر بدخلقی همسر خود دقیقاً همان اجر حضرت داوود بیان شده؛ اما ثواب صبر زن، شبیه ثواب حضرت آسیه معرفی گردیده است. این نکته شاید حاکی از دشوارتر بودن کار شوهر در تعامل با همسر بداخلاقش باشد.

۲. پاداش‌های بزرگ اخروی تو را می‌خواند

روزی رسول خدا صلى الله عليه وآله به خانه حضرت زهرا عليها السلام وارد شدند و دیدند که امیرالمؤمنین علی عليه السلام کنار ایشان نشسته و مشغول پاک کردن عدس‌اند. حضرت فرمودند:

يَا أَبَا الْحَسَنِ، اسْمَعْ مِنِّي وَمَا أَقُولُ إِلَّا مِنْ أَمْرٍ رَبِّي، مَا مِنْ رَجُلٍ يُعِينُ امْرَأَتَهُ فِي بَيْتِهَا إِلَّا كَانَ لَهُ بِكُلِّ شَعْرَةٍ عَلَى بَدَنِهِ عِبَادَةٌ سَنَةً صِيَامُ نَهَارِهَا وَقِيَامُ لَيْلِهَا، وَأَعْطَاهُ اللَّهُ مِنَ الثَّوَابِ مِثْلَ مَا أَعْطَاهُ الصَّابِرِينَ دَاوُدَ النَّبِيِّ وَيَعْقُوبَ وَعِيسَى

ای ابوالحسن! این سخن را از من بشنو که چیزی جز وحی الهی بر زبان نمی‌رانم. هیچ فردی همسرش را در خانه کمک و یاری نمی‌کند، مگر آن‌که به عدد هر موئی که در بدن اوست، برایش عبادت یک سال با روزه روزها و قیام شب‌ها منظور می‌شود و خداوند پاداشی را که به صابران چون داوود پیامبر، یعقوب و عیسی عليه السلام عطا فرمود، به او عطا فرماید.

پیامبر صلى الله عليه وآله در ادامه فرمودند:

يَا عَلِيُّ مَنْ كَانَ فِي خِدْمَةِ الْعِيَالِ فِي الْبَيْتِ وَلَمْ يَأْتَفِ كَتَبَ اللَّهُ تَعَالَى اسْمَهُ فِي دِيْوَانِ الشَّهَدَاءِ وَكَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ ثَوَابَ أَلْفِ شَهِيدٍ وَكَتَبَ لَهُ بِكُلِّ قَدَمٍ قَدَّمَ ثَوَابَ حِجَّةٍ وَعُمْرَةٍ وَأَعْطَاهُ اللَّهُ تَعَالَى بِكُلِّ عِرْقٍ فِي جَسَدِهِ مَدِينَةً فِي الْجَنَّةِ

ای علی! هر مردی که به همسر خود در خانه خدمت کند و آن را ننگ نشمارد، خداوند نام او را در دیوان شهدا می‌نویسد و به ازای هر شب و روز، ثواب هزار شهید را برایش می‌نویسد و به ازای هر قدم او، ثواب حج و عمره می‌نگارد و به ازای هر رگی که در بدن اوست، خانه‌ای در بهشت به او عطا می‌کند. سپس سخن خود را چنین ادامه دادند:

يَا عَلِيُّ سَاعَةٌ فِي خِدْمَةِ الْعِيَالِ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةِ أَلْفِ سَنَةٍ وَأَلْفِ حَجٍّ وَأَلْفِ عُمْرَةٍ وَخَيْرٌ مِنْ عَثْقِ أَلْفِ رَقَبَةٍ وَأَلْفِ عَزْوَةٍ وَأَلْفِ عِبَادَةِ مَرِيضٍ وَأَلْفِ جُمُعَةٍ وَأَلْفِ حِنَاةٍ وَأَلْفِ جَائِعٍ يُشْبِعُهُمْ وَأَلْفِ عَارٍ يَكْسُوهُمْ وَأَلْفِ فَرَسٍ يُوَجِّهُهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَخَيْرٌ لَهُ مِنْ أَلْفِ دِينَارٍ يَتَصَدَّقُ عَلَى الْمَسَاكِينِ وَخَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَقْرَأَ التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَالزَّبُورَ وَالْفُرْقَانَ وَمِنْ أَلْفِ أُسِيرٍ أَسْرَفَ عَتَقَهَا وَخَيْرٌ لَهُ مِنْ أَلْفِ بَدْنَةٍ يُعْطَى لِلْمَسَاكِينِ وَلَا يَخْرُجُ مِنَ الدُّنْيَا حَتَّى يَرَى مَكَانَهُ مِنَ الْجَنَّةِ

ای علی! ساعتی را در خدمت همسر بودن، بهتر است از عبادت هزار سال و هزار حج و هزار عمره و بهتر از آزاد کردن هزار عبد و شرکت در هزار غزوه و عیادت از هزار مریض و شرکت در هزار نماز جمعه و هزار تشییع جنازه و سیر کردن هزار گرسنه و پوشاندن هزار عریان و هزار اسبی که برای جهاد در راه خدا آماده کند و برتر از آن، بهتر از این است که هزار دینار به مساکین

صدقه داده شود و برتر از آن، بهتر از این است که تورات و انجیل و زبور و قرآن را بخواند و بهتر از این است که هزار نفر را در جنگ اسیر کند و سپس آزاد نماید و برتر از آن، بهتر از این است که هزار شتر را به مساکین بدهد و چنین شخصی که به عیال خود خدمت می‌کند، از دنیا نمی‌رود مگر آن‌که [پیش از آن] جایگاهش را در بهشت می‌بیند.

بیان این عبادات مهم و ثواب بزرگ آنها، برای بستن راه کسانی است که به بهانه انجام عبادات و تکالیف اجتماعی، به همسر و خانواده خویش بی‌توجهی می‌کنند؛ حال آن‌که چون خدمت به همسر، معمولاً در مقابل دیدگان دیگران نیست، جز از افراد مخلص و خودساخته بر نمی‌آید.

پیامبر اعظم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سپس در ادامه همین روایت فرمودند:

يَا عَلِيُّ مَنْ لَمْ يَأْتِفْ مِنْ خِدْمَةِ الْعِيَالِ دَخَلَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ

یا علی! کسی که به همسر خود خدمت کند و آن را ننگ نشمارد، بدون حسابرسی وارد بهشت می‌شود. پیامبر رحمت صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بار دیگر امیرالمؤمنین عَلَيْهِ السَّلَام را خطاب قرار داده، فرمودند:

يَا عَلِيُّ خِدْمَةُ الْعِيَالِ كَفَّارَةٌ لِلْكَبَائِرِ وَ يُظْفِي غَضَبَ الرَّبِّ وَ مُهُورَ حُورِ الْعِينِ وَ يَزِيدُ فِي الْحَسَنَاتِ وَ الدَّرَجَاتِ

یا علی! خدمت به همسر، کفاره گناهان بزرگ است؛ غضب پروردگار را فرو می‌نشاند؛ مهریه حورالعین‌های بهشتی است و حسنات و درجات انسان را فزونی می‌بخشد.

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ در پایان این روایت به صراحت به بیان سرچین پاداش‌ها و آثار عظیمی که در خدمت به همسر گفته شد، پرداخته، می‌فرمایند:

يَا عَلِيُّ لَا يَخْدُمُ الْعِيَالِ إِلَّا صِدِّيقٌ أَوْ شَهِيدٌ أَوْ رَجُلٌ يُرِيدُ اللهُ بِهِ خَيْرَ الدُّنْيَا وَ

الْآخِرَةِ.^۹

ای علی! جز صدیق یا شهید یا مردی که خداوند خیر دنیا و آخرت او را بخواهد، به اهل و عیال خود خدمت نمی‌کند.

اما این‌که چرا این توفیق تنها نصیب این سه دسته می‌شود، از آن روست که تنها چنین افرادی می‌توانند به عمل بر مقتضای این درک برسند که:

۱. زن از نظر ارزش و کرامت انسانی و نیز توانایی کسب فضایل اخلاقی و معنوی، موجودی همپا و هم‌ردیف مرد است.

۲. همسر، نه خادم انسان، بلکه همسفر، یار و همراه انسان در سیر به سوی خداست.

۳. در این روایت، خدمت به همسر، برتر از اعمالی شمرده شد که در یکی از این دو دسته قرار می‌گیرند:

دسته اول: اعمالی که مصداق نیکی به دیگران است؛ مانند: عیادت مریض، سیر کردن گرسنه، پوشاندن برهنه و آزاد کردن اسیر و برده.

دسته دوم: برخی از اعمال عبادی؛ مانند: انجام حج، عمره، جهاد، نماز و قرائت کتب آسمانی.

اگر کسی اهل نیکی به دیگران است و در این اعمال فقط رضایت خدا را در نظر دارد، (نه ریا و خودنمایی) چگونه می‌تواند به همسر خود و نیکی، مهربانی و کمک کردن به او بی‌توجه باشد؟! افرادی این موضوع را به خوبی درک کرده، به آن عمل می‌کنند که صداقت وجود آنها را فرا گرفته، به جرگه صدیقین درآمده باشند.

اگر کسی اهل بندگی باشد و حقیقت عبودیت را درک کرده باشد، به لطافتی رسیده است که مهربانی چونان چشمه‌ای از وجودش می‌جوشد. چنین شخصی چگونه ممکن است از مهرورزی و یاری رساندن به

نزدیک‌ترین فرد به خود (همسرش) غافل شود؟! خداوند متعال معمولاً شهدا را از میان چنین افرادی برمی‌گزیند.

وقتی انسان با این نگاه به همسر خود خدمت می‌کند، در واقع می‌کوشد تا خود را به مقام شهدا و صدیقین برساند و امید است چنین شخصی از خیر دنیا و آخرت بهره‌مند شود.

۳. در قیامت شاد خواهی بود

مردی که در دنیا با همسرش مهربان بوده، در روزی که همه نالان و گریانند، شاد و مسرور خواهد بود؛ چراکه امانتدار خوبی برای هدیه الهی‌اش بوده است. امام رضا عَلَيْهِ السَّلَام در این باره می‌فرماید:

إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى عَلَى الْإِنَاثِ أَرْأَفُ مِنْهُ عَلَى الذَّكَوْرِ وَ مَا مِنْ رَجُلٍ يُدْخِلُ فَرْحَهُ عَلَى امْرَأَةٍ بَيْنَهُ وَ بَيْنَهَا حَرَمَهُ إِلَّا فَرَّحَهُ اللَّهُ تَعَالَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ^{۱۰}

مهر و رأفت خداوند به زنان بیشتر

از مردان است. اگر مردی موجب خوشحالی همسرش گردد، خداوند او را در روز قیامت خوشحال و شادمان گرداند.

این روایت نشان می‌دهد که شاد کردن همسر، شادی و رحمت الهی را به ارمان می‌آورد و از آن جا که آخرت، تنها بیانگر ملکوت اعمال دنیاست، پس شاد کردن همسر در همین دنیا نیز فرح و نشاط روحی در انسان ایجاد می‌کند. فرح و نشاطی که می‌تواند زمینه مساعد سیرالی الله گردد.

۴. برمدت عمرت افزوده می‌شود

کسی که از بداخلاقی و بدرفتاری با خانواده خویش پرهیز کرده و به نیکی با آنها رفتار می‌کند، اثر وضعی عملش، در طولانی شدن عمرش ظاهر می‌شود. امام صادق علیه السلام در این باره فرمود:

مَنْ حَسُنَ بِرَّهُ بِأَهْلِ بَيْتِهِ مُدَّ لَهُ فِي عُمُرِهِ^{۱۱}

هرکس با خانواده‌اش نیک رفتار باشد، خداوند بر عمرش بیفزاید.

سزاین نکته در آن است که نشاط و فرح حاصل از خوش اخلاقی با همسر، سبب رضایت از زندگی و در نتیجه، آرامش روحی و افزایش امید او به زندگی می‌شود. این آرامش و امید نیز در سلامت جسمی او اثر کرده، وی را مستعد طول عمر می‌کند. این فرایند وقتی به این واقعیت افزوده می‌شود که او با رفتار اخلاق مدارانه با همسرش، شایستگی خویش را برای زندگی به خداوند نشان داده است؛ این شایستگی موجب می‌شود اراده الهی بر افزایش طول عمر وی یا اعطای مقام شهادت به او تعلق گیرد.

طبیعی است که اگر اراده الهی بر شهادت او تعلق گرفت، به فیض عظیمی رسیده و اگر این اراده به

طول عمر او تعلق گرفت، فرصتی برای عبادت و بندگی بیشتر و پیمودن منازل سلوکی افزون تر برایش فراهم آمده است.

۵. در قیامت با پیامبر همنشین می‌شوی

بی شک نهایت درجه انسان، نزدیکی به اشرف مخلوقات، حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه و آله است. ایشان یکی از راه‌های همجواری با خویش در روز قیامت را خوش رفتاری مرد با اعضای

خانواده معرفی کرده، می‌فرماید:

أَقْرَبُكُمْ مِنِّي مَجْلِسًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ... خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ^{۱۲} نزدیک‌ترین شما به مقام

و جایگاه من در روز قیامت ... کسی است که برای اهلش (خانواده‌اش) بهترین بوده است.

وقتی پیامبر رحمت صلی الله علیه و آله به محبت و رفتار صمیمانه با همسر چنین توجه و عنایت ویژه دارند، پیروی از ایشان در این روش، سبب ایجاد تشابه و پیوند میان ما و رسول الله صلی الله علیه و آله و در نتیجه، نزدیکی جایگاه اخروی مان می‌گردد.

در روایتی دیگر گفت‌وگوی دیگری میان پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و امیرالمؤمنین علی علیه السلام بدین شکل نقل شده است:

أَلَا أَخْبِرُكَ يَا شَبَهَ كُمْ بِي خُلُقًا؟ قَالَ: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: أَحْسَنُكُمْ خُلُقًا، أَعْظَمُكُمْ جِلْمًا، وَ أَتْرُكُكُمْ بِقَرَابَتِهِ، وَ أَشَدُّكُمْ مِنْ نَفْسِهِ إِنْصَافًا^{۱۳}

آیا به تواز شبیه‌ترین شما به خودم در اخلاق خبردهم؟ پاسخ داد: بله یا رسول الله! فرمود: شبیه‌ترین شما به من، خوش اخلاق‌ترین، بردبارترین و نیکوکارترین شما به نزدیکان [از جمله خانواده و خویشان] و شدیدترین [حسابکش‌ترین] شما در انصاف دادن نسبت به نفس خویش است. بنابراین، از آن جا که امام زمان (اروحنا له الفدا) وارث اخلاق و سیره

نبوی و شبیه‌ترین مردم از نظر اخلاق و رفتار به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله است،^{۱۴} می‌توان نتیجه گرفت که آن حضرت نیز خوش اخلاق‌ترین، بردبارترین، نیکوکارترین و مهربان‌ترین مردمان با خانواده و خویشان است. بر همین اساس می‌توان گفت که یکی از راه‌های شباهت یافتن به وجود مقدس و منور آن حضرت و نزدیک شدن به آن ساحت نورانی، مراعات اخلاق در خانواده، به‌ویژه در رفتار با همسر است.

پی‌نوشت‌ها:

۱. وسائل الشیعه، شیخ حرّ عاملی، ج ۲، ص ۳۹.
۲. سوره روم: ۲۱.
۳. رک: ترجمه تفسیرالمیزان، ج ۱۶، ص ۲۵۰.
۴. سوره بقره: ۱۸۷.
۵. تحف العقول، النص، ابن شعبه حرّانی، ص ۲۶۲.
۶. سوره نساء: ۱۹.
۷. سوره انبیاء: ۹۰.
۸. بحارالانوار، محمدباقر مجلسی، چاپ بیروت، ج ۱۰۰، ص ۲۴۷، ح ۳۰.
۹. جامع الاخبار، محمد بن محمد شعیری، ص ۱۰۳؛ بحارالانوار، ج ۱۰۱، ص ۱۳۲.
۱۰. الکافی، محمد بن یعقوب کلینی، ج ۶، ص ۶، ح ۷.
۱۱. همان، ج ۸، ص ۲۱۹.
۱۲. وسائل الشیعه، ج ۸، ص ۵۰۷.
۱۳. من لا یحضره الفقیه، شیخ صدوق، ج ۴، ص ۳۷۰؛ مکارم الاخلاق، ص ۴۴۲.
۱۴. رسول خدا صلی الله علیه و آله درباره مهدی موعود علیه السلام فرمود: «... مَهْدِيُّ أُمَّتِي أَشْبَهُ النَّاسِ بِي فِي سَمَائِلِهِ وَأَقْوَالِهِ وَأَفْعَالِهِ»؛ مهدی اتمم در شکل و شمایل و گفتار و رفتار، شبیه‌ترین مردم به من است. بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۷۹.